

СТАНОВИЩЕ НА БЪЛГАРСКАТА СТОПАНСКА КАМАРА
ОТНОСНО
ПРОЕКТ НА НАЦИОНАЛНА ЕНЕРГИЙНА СТРАТЕГИЯ, ПРЕДСТАВЕН ПРЕЗ М. ЯНУАРИ 2011 Г.

Българска стопанска камара – съюз на българския бизнес изразява следното становище по проекта на Национална енергийна стратегия, представен през м. януари 2011г.:

1. Приемането и изпълнението на добре балансирана и амбициозна енергийната стратегия е от изключително значение за развитието на българската икономика в следващите две десетилетия. Тя следва да обслужи достижими национални цели за развитие до 2020 г., вкл. скъсяване на дистанцията до средното икономическо равнище в ЕС, измерено като БВП-ппс¹ на жител при сегашно ниво от около 40%. Същевременно, декарбонизацията на икономиката и нисковъглеродният растеж следва да бъдат постигнати при **най-ниски, икономически и социално приемливи за обществото и бизнеса, разходи.**

Заложеният до 2020 г. по двата сценария (базов и целеви) средногодишен ръст на БВП от 3,0% не обслужва тези цели. Обратно, неговата реализация поставя страната пред риска от енергийна бедност и „проектирано“ отдалечаване от средното ниво на икономическо развитие в ЕС.

Възприемането на т.нар. „целеви енергиен сценарий“ при нисък ръст на БВП, ще ограничи радикално възможностите за устойчив ръст на БВП, за нарастване на потреблението, включително за масирани инвестиции в инфраструктурата, свързани с енергоемки производства – производство на цимент, строително желязо² и др., за устойчиво развитие на отделните сектори, използване на потенциала на туристическия сектор, експорта, селското стопанство и др.

Отстъпките по пакета „Кимат – Енергетика“, в т. ч. допълнителен контингент свободни национални квоти за търговия с емисии (EUA), възможност за дерогация за разпределяне на свободни квоти за термичните централи, увеличаването на тавана за емисии в нетъргуемия сектор с около 20% спрямо нивото от 2005 г., не са в състояние да компенсират всички произтичащи негативни последици, чиито общ ефект надхвърля десетки пъти предвидените преференции³.

Категорично настояваме за преработване на целевия сценарий и възприемане на средногодишен ръст на БВП от **минимум 4,5-5%⁴ до 2020 г.** Предлагащата цел е реалистична и минимално приемлива от гледна точка на необходимата производителност, икономическо развитие и равнище на потребление. На тази основа следва да се преизчислят всички допускания за енергиен и въглероден интензитет, енергийна ефективност, скорост на обновяване на мощностите, преносната и разпределителна мрежа, структура на енергийното производство (в т.ч. без емисионна и ниско емисионна енергия, ядрена енергия и ВЕИ) и потребление.

¹ ппс = „паритетна покупателна способност“.

² Една проактивна стратегия за масирани инвестиции налага максимално елиминиране на вноса на необходимите основни входящи ресурси, в т.ч. спешно възобновяване и модернизация на стоманодобивното производство в Кремиковци. По някои оценки ежегодният добив на скрап в страната надхвърля 1.5 млн. тона при значителен износ, с които да се натоварят съществуващи и обновени мощности.

³ Част от ефекта на тези преференции следва да бъде насочен към безвъзмездно финансиране на проекти за намаляване на емисиите в развиващи се страни, които и понастоящем са с по-високо равнище от достигнатото от националната икономика, вкл. нива потребление и конкурентоспособност.

⁴ Все още липсва официално определена цел за растеж на БВП за периода до 2020 г. Достъпните официални и неофициални перспективни документи се различават съществено в заложените разчетни стойности. Например, в актюерските разчети към мерките за дългосрочна устойчивост на пенсионната система от юни 2010 г. е включен разчет за около 4.5-5% ръст за същия период.

2. Подкрепяме изключително амбициозната цел за подобряване на енергийния интензитет с 50% през 2020 г., спрямо сегашните нива и свързаната цел за подобряване на енергийната ефективност от 25%.

Същевременно се залага на огромен спад на брутното и крайното енергийно потребление през 2020 г. (съответно, -17.3 % и -6.5%) спрямо прогнозното равнище за 2010 г. Предвижда се рязко подобряване на съотношението „крайно/брутно потребление“ от 48-51% през 2005-2010г. на 58% през 2020 г., при изходно съотношение за ЕС около 64%. Това означава **кардинално снижаване на крайното енергийно потребление на домакинствата**, което през 2007 г. достига 270 кг. нетна енергия на жител (47%) спрямо 575 кг. нетна енергия на жител средно за ЕС-27 (100%). Следва да се прецени дали не се създават предпоставки за **генериране и съхраняване на дългосрочна хронична енергийна бедност**, особено при предвидените скромни темпове на растеж на БВП и потреблението. Това налага да бъде извършена задълбочена оценка за реалистичност, достижимост и целесъобразност на поставените цели в изключително кратката десетгодишна рамка.

3. Неприемлив е фокусът върху развитие на ВЕИ над определените национални цели в рамките на ЕС и заявените намерения за износ на електроенергия чрез т.нар. „зелени сертификати“. Това се отнася особено за инсталирането на соларни и ветрови генератори при високи крайни продажни цени за индустриалните и битови потребители.

Проектът на енергийна стратегия залага цел за ВЕИ от над 18.8% при национален ангажимент по пакета „Климат – Енергетика“ от 16%. Това допълнително ще увеличи цената на общия енергиен микс и тежестта върху бизнеса и населението, особено като се отчетат разходите по закупуване на емисионни квоти от термичните електроцентрали и високите непазарни цени от обновените мощности. Предлагаме в целевия сценарий да бъде заложен дял на ВЕИ в крайното енергийно потребление от не повече от 16%, за сметка на намалено производството и инсталиране на източници от най-скъпите опции (вятърна и слънчева енергия).

В целевия сценарий следва да се конкретизира делът в тона нефтен еквивалент на основните източници на ВЕИ (долен и горен праг), в т.ч. хидро-, вятърна, слънчева и геотермална енергия, биомаса, биогаз, течни биогорива. Допълнително следва да се посочат оценените необходими разходи.

Следва да бъде поставена конкретна национална цел за производство на биогаз, каквато е практиката в Германия, Австрия, Франция. Обявеният технически достъпен потенциал от 280 хил. тона нетна енергия (3256 GWh в електроенергия) е еквивалентен на 800 млн. куб. м. природен газ годишно, т.е. 25% от настоящето потребление на природен газ в България. Ще бъдат оползотворени значителни количества битови отпадъци при допълнителни ползи за околната среда. Паралелно следва да бъдат преоценени намеренията за разработване и добив на шистов газ, предвид неоправдано високите разходи.

Да се предвидят ефективни, в т.ч. ценови стимули за производство на електроенергия от ВЕИ за собствени нужди, като по такъв начин се елиминират инвестиционните разходи за присъединяване към разпределителна система.

4. Базовият и целеви енергиен баланс до 2020-2030 г. (раздел VII) следва да бъдат представени в разгънат вид, по формата на модела PRIMES, използван от ЕК.⁵

По такъв начин ще бъдат структурирани и визуализирани всички ключови управляващи параметри, в т.ч. структурата на енергийното производство и потребление, подобряване на енергийния и въглероден интензитет на икономиката, степен на енергийна зависимост. В целевия и в базовия сценарий следва да се представи въглеродният интензитет и общите емисии на парникови газове (ЕПГ), обхващащи базовата за България година по Протокола от Киото (1988). Всички намаления на ЕПГ по базовия и целевия сценарий следва да се преизчислят освен към 1990г. и към 1988г. Допълнително следва да се представят общите ЕПГ от другите сектори по методологията на споменатия модел PRIMES.

⁵ Виж Energy Trends to 2030. Dec. 2009, p. 130, http://ec.europa.eu/energy/observatory/trends_2030/doc/trends_to_2030_update_2009.pdf

5. Да се включат основни принципи и изисквания към ценообразуването на електро- и топлоенергията, включително:

- на основата на реални икономически разчети и покритие на разходите за битовите потребители;
- прекратяване на кръстосаното субсидиране на битовите за сметка на индустриалните потребители;
- прекратяване субсидирането на топлоенергията чрез цените при комбинирано енергопроизводството;
- целеви характер на социалната политика и подпомагане, като „енергийните“ помощи и субсидии се предоставят целево, при съответен за отделни домакинства и дейности, вкл. за сметка на ДДС.

6. Следва да бъде включен ясен график и отговорни институции за изпълнение на общоевропейските задължения на България, вкл. чрез:

- либерализиране на енергийния пазар и разделяне на преноса от производството на електроенергия;
- либерализация и демонополизация на енергийния сектор при съхраняване на конкурентоспособни мощни структури с относителни предимства на европейския енергиен пазар, изграждане на електроенергийна борса;
- либерализация на газовия пазар, диверсификация в газоснабдяването, присъединителната мрежа и източниците за доставка, включително чрез изграждане на терминали за втечен газ и последваща регазификация;
- разширяване на газоразпределителната мрежа с цел оптимизиране на доставките, намаляване на въглеродната зависимост и радикално разширяване на битовото потребление;
- пълна прозрачност на проучванията, обосновката, проектирането и реализацията на големите енергийни, включително ядрени проекти, в т.ч. икономическа възвращаемост, цени на енергийните доставки спрямо алтернативни ВЕИ и мерки енергийна ефективност, въглероден (емисионен) интензитет спрямо инвестиционните и експлоатационните разходи;
- промяна в политиката и насърчаване изграждането на източници на електро- и топлоенергия и за климатизация от ВЕИ за преобладаващо собствено потребление, чрез което се осигурява частична енергийна независимост на обектите – каквито са например, хотели, ресторанти и др.;
- ускорена реализация на ключовите енергийни проекти с максимално частно финансиране;
- нови ядрени и хидромо мощности, оползотворяване на биомаса и биогаз, геотермични източници, микроенергетика за собствено потребление, битова и промишлена газификация, устойчиво урбанистично и пътно проектиране, намаляващи разходите за енергия в транспорта и др.;
- промени в тарифирането на цените на електроенергията и топлоенергията, прекратяване на практиката за използване на енергийните цени като социален инструмент и осъществяване на социалните функции чрез социалното подпомагане;
- прилагане на широка програма за подобряване на енергийната ефективност на обществените и частни сгради;
- спешно сключване на договори за продажба на емисионни права по Протокола от Киото (AAU) с цел осигуряване на приходи в размер на минимум 1-1.5 млрд. евро, аналогично на действията на Чехия, Словакия, Полша и др.;
- задълбочен анализ за необходимостта от дерогация по директивата за търговия с ЕПГ и оползотворяване на свободните квоти (EUA) в периода 2013 – 2020 г. Средствата следва да бъдат насочени за приоритетни проекти за безвъглеродни и нисковъглеродни технологии и решения с най-висока възвращаемост, на конкурентен, освободен от субсидии пазар на електроенергия.
- прозрачност на разпределението на свободните квоти при въвеждане на нови инсталации;
- предоговаряне на дългосрочните договори с част от ТЕЦ и прехвърляне на емисионни права от държавата.